Год II. — № 23. Пятніца, 10-га чэрвеня (іюня) 1921 г. Цана нумару 10 марак.

НАША ДУМКА

ПАЛІТЫЧНАЯ, ЭКАНАМІЧНАЯ І ЛІТЭРАТУРНАЯ ТЫДНЁВАЯ ГАЗЭТА.

У газэце супрацоўнічаюць: НАТАЛЬЛЯ АРСЕНЬНЕВА, Г. Б., ГЕННАДЗІЙ БОГДАНОВІЧ, ВІЛЯНЧУК, МАКСІМ ГАРЭЦКІ, А. ДМАХОУСКІ, АЛЕСЬ КАБЫЧКІН, КРАУЦОУ МАКАР, ДЗЕД КУЗЬМА, М. К-Ч., А. МСЬЦІСЛАУСКІ, ІВАН МЯЛЕШКА, АНТОН НАВІНА, АДАМ САЛАДУХ, КАЗІМІР СВАЯК, СТАНІСЛАУ ЧЫЖЭУСКІ і інш.

Адрэс рэдакцыі і канторы: Вільня, Вострабрамская, 9.
Цэны абвестак: за радок пэтыту: перад тэкстам—40 мар., сярод тэкста—60 м., на апошняй страніцы—15 марак. Увага: страніца мае 6 шпальтаў.
Падпіска: на 3 месяцы 150 польскіх марак або 10 хунтаў мукі, за граніцу 250 польскіх марак.

Пачынаючы ад 21-га нумару падпісная цана на газэту „НАША ДУМКА“ **падвышана** да **150** пол. марак на тры месяцы, за граніцу — **250** пол. марак.

Усіх паважаных падпісчыкаў просім даслаць розьніцу падпісной цаны.

Рэдакцыя.

Абвестка.

Беларускі Рэфэрат Дэпартамэнту Асьветы Сярэдняе Літвы просіць сямейных вучыцялёў беларускіх пачатковых школ, каторыя адышлі з Ашмянскага ў Валожынскі, Вялейскі і др. паветы, і каторыя жадаюць адтрымаюць належныя ім грошы за сваю вучыцельскую працу за мінучы час, прысляць зараз жа ў Рэфэрат у Вільню, аднак не пазьней 15-га бягучага чэрвеня месяца гэткія весткі, пасьведчаныя ўрадам (валасьцяй, паліцыяй, або друг.): сямейнае палажэньне, указаўшы век, ці працуе гдзе кожны з сябраў сям'і і гдзе знаходзіцца; за сябраў сям'і прымаюцца: жонка (муж), шлюбныя дзеці і пасербы.

Беларускі Рэфэрат.

Да Беларускіх інстытуцыяў за граніцай.

Рэдакцыя зьвяртаецца да ўсіх Беларускіх Інстытуцыяў, якія самі адтрымліваюць „Нашу Думку“, або давалі загад аб высылцы газэты на розныя адрэсы, з просьбай аб прысылцы падпісных грошай.

Калі ў хуткім часе грошы ня будуць прысланы, высылка газэты па гэтых адрэсох будзе спынена з 25 чэрвеня г. г.

Рэдакцыя.

Патрэбен одгук.

Сёньня мы зьмяшчаем доўгае пісьмо з-за Атлантыцкага акіяну — першую ластаўку, якая дае ўсім зразумець, што час пачаць рабіць беларускую вясну сярод сялянскіх сыноў Беларусі, пролетарызованых у Амэрыцы.

Бо ня толькі пот і кроў цягне кардынальна-капіталістычная Амэрыка з фізычна здаровых дзяцей Беларусі.

Няраз горкая сьляза вясковага малайца нашага падала на зямлю далёкай, багатай чужыны, як доказ нязьмернай прастадушнай тугі па Бацькаўшчыне, пакіненай з тэй, ці іншай прычыны.

Няраз і не адну душу там за акіянам таміла няведамасьць таго, што дзееца ў далёкім на адлог, але да сьмерці блізкім сэрцу родным кутку.

Гэту далёкую цяпер ад эміграутаў Бацькаўшчыну трэба даць магчымасьць пазнаць ім, як найшырэй.

Трэба знайсьці магчымасьць хаця самую маленечкую частку сваіх культурных сіл ахвяраваць для прасьветнай працы сярод нашага пролетарыяту у Амэрыцы.

Трэба прызнаць яго вялікае значэньне для нацыянальнага руху, які можа наймацней будзе падтрыманы арганізованай грамадай рабочых-эміграутаў, калі ўдасца іх злучыць хаця-б у тым ці іншым ліку.

А ня ўдацца гэта ня можа.

Бо хіба-ж не зразумее душа ўцёкшага з быўшае рабскае Расеі і ўбачыўшага вольны грамадзянскі быт Злучаных Штатаў работніка-беларуса тых вялікіх ідэалаў незалежнасьці і соцыяльных зьмен у быце Беларусі, пад знакам якіх ідзе наш рух?

Трэба толькі пастарацца азнаёміць родныя пролетарска-эміграуцкія масы з гэтым рухам да Усебеларускага Конгрэсу і пасьля яго.

Трэба давесьці ім бязумоўную карысьць аб'яднаньня для іх простых работніцкіх інтарэсаў.

Бо ў пісьме гаворыцца, што праца неарганізованых рабочых эксплёатуецца куды мацней, чымся арганізованых.

Гэта відочная праўда. Так робіцца ня толькі ў Амэрыцы й ня толькі з беларусамі.

Але-ж Амэрыка далёка... Доляры яе страшэнна дарагія, а нашыя культурныя працаўнікі страшэнна бедныя, настолькі бедныя, што часам, як напрыклад поэт Шымаоўскі, падаюць ахвярамі галоднай сьмерці...

Дык ці-ж няма ўжо рады ніякае?

Яна павінна быць.

Поўныя кошты на прасьветную працу сярод нашых заакіянскіх братоў павінны асыгнаваць беларускія палітычныя інстытуцыі.

Скараціўшы свае міністэрыяльныя, консулярныя і розныя іншыя дыплёматычныя расходы, яны маглі-б адшукаць той невялічкі фонд, які патрэбны на гэтак вялікую мэту — на пачатак сьвятое працы.

На пачатак — бо выкліканая да арганізованага жыцьця работніцкая маса сама паставіць справу, як трэба.

Першы арганізованы дзесятак тысячаў рабочых будзе нябывалаю, зграмаджанаю нацыянальнаю сілаю, якая можа стаць магутнаю падпораю ў культурнай працы тут — на Бацькаўшчыне.

10.000 чалавек! Толькі па 10 амэрыканскіх цэнтаў з кожнага складуць 1.000 доляраў, а гэта — польскіх марак—мільён.

А на гэткую суму можна выдаць не адну беларускую кніжку, патрэбную й нашым братом за акіянам.

Дык патрэбен наш найрэальнейшы братэрскі одгук на голас, пада期ны з далёкай Амэрыкі.

Хто мае кошты, хай не шкадуе іх, паўтараем, на пачатак сьвятое чыста-прасьветнае працы сярод рабочых беларускіх масаў у Нью-Йорку, Чыкаго і іншых местах Амэрыканскіх Злучаных Штатаў.

Зерне прасьветы, кінутае на багатую глебу, вырасьце буйным калосьсем, якое густа закалышацца над роднаю беларускаю нівою.

Ці працьвярэзяцца?

Калі ўвосень 1919 году прадстаўнікі Ураду Беларускае Народнае Рэспублікі—згодна з прапазыцыяй тагачаснага прэмьера Падэрэўскага—прыехалі ў Варшаву з конкрэтнымі праектамі беларуска-польскага паразуменьня на грунце прызнаньня Польшчай незалежнасьці Беларусі, — польскі ўрад адказаў на гэта абвешчаньнем, што ён (?!) распускае Раду Рэспублікі, а сьледам за гэтым старшыня беларускай рады міністраў Луцкевіч аказаўся інтэрнованым у Варшаве....

А гожа прыпомніць, што тады ў Віленшчыне і Горадзеншчыне быў поўным гаспадаром пан Юры Асмалоўскі, ў Меншчыне — пан Рачкевіч, што польскае войска займала палову Беларусі, што такое прызнаньне было зусім магчыма і дало-б беларускаму народу сапраўдную магчымасьць распачаць будаваньне Беларускае *Народнае* Рэспублікі.

Цераз год палажэньне на Беларускай зямлі зусім зьмянілася. Маскоўская навала дакацілася ажно пад муры Варшавы. Праўда, маскоўскае чырвонае войска аказалася разьбітым і адкінутым далёка на Ўсход, але рыскі мір пакінуў у польскіх руках ужо шмат меншы кусок Беларусі (Горадзеншчыну, частку Віленшчыны і заходні край Меншчыны) і прымусіў Польшчу офіцыяльна прызнаць незалежнасьць *Савецкай* Беларусі.

Хаця галава польскіх соцыялістаў (П. П. С.) Дашынскі пасьля гэтага і пахваляўся: «мы вас падзялілі, бо мелі сілу!», а эндэк Грабскі паціраў рукі, цешачыся, што «беларускае пытаньне мы пакінулі Расеі!»,—аднак, пасьля глыбейшае развагі, польскія палітыкі пачынаюць прыходзіць да пераканаyньня, што тое, што зроблена ў Рызе,—блага!

Бо-ж і праўда: калі-б палякі здаволіліся тымі трыма беларускімі паветамі, якія ім аддала парыская міравая конфэрэнцыя (Беластоцкі, Бельскі, Сакольскі), дык яшчэ можна было-б спадзявацца, што на гэткім невялічкім кавалку зямлі ім удасца «зьесьці» беларусаў і недапусьціць да падняцьця ў межах Польшчы беларускага пытаньня. Але той абшар, які цяпер маскалі ласкава «падаравалі» Польшчы, мае колькі мільёнаў беларусаў, дык ім горла ніяк не заткнеш, іх маўчаць ня прымусіш. Значыцца, радасьць Грабскага—перадчасная: беларускае пытаньне ў межах Польшчы ёсьць і будзе істнаваць тутака датуль, дакуль гэты кусок Беларусі будзе належаць да Польскага гаспадарства. Дый цынічнае здаволеньне «соцыяліста» Дашынскага разьдзелам Беларусі павінна абярнуцца ў гарчыню з прычыны прызнаньня хоць і Савецкай, хоць і куртатай, ды ўсё-ж *незалежнай* Беларусі.

Узьнімаецца пытаньне: чаму палякі ня прызналі *дэмакратычнай* Беларусі, каторая за прызнаньне гатова была прыстаць на цесны саюз з Польшчай, а прызналі Беларусь *савецкую*, ўвайшоўшую ў склад Маскоўшчыны?! Трэба думаць, што тут іграла ролю польская эндэцыя, якая разьлічала, што раней, ці пазьней у Расеі бальшавізм счэзьне, што тамака запануе так любая сэрцу кожнага эндэка чорная сотня, а тады, ведама, прыйдзе канец і Беларусі, як *бальшавіцкай*. Але разумнейшыя з палякоў ужо пачынаюць разумець, што рэакцыйная Расея, паняволіўшы нанова Беларусь, не затрымаецца на лініі рыскага міру, што яна працягне і на тыя Беларускія землі, якія бальшавікі параздавалі Польшчы, Літве, Латвіі. І вось, тыя самыя прапазыцыі, якія польскі ўрад адкінуў паўтара году

таму назад, цяпер мы знаходзім на страніцах польскай часопісі «Przymierze» (№ XVIII—XIX) ў Варшаве ў артыкуле Ст. Седлецкага пад загалоўкам: „Polskie Zagadnienie na Wschodzie". Чытаем тамака:

«У сярэдніх вяхох мы былі вялікім гаспадарствам і мелі ў суседстве толькі яшчэ пачынаўшую расьці Расею, раздробленую і вёўшую ўнутранае змаганьне Нямеччыну і далёкі Царгорад, — але і тады мы не здалелі перанесьці незагоенай украінскай раны. А што-ж зробіма цяпер—мы, маленькая дзяржава, быццам павучыньнем прычэпленая да мора, маючы навакол драпежных волатаў, цікуючых на нас і гатовых выкарыстаць кожны найдрабнейшы мамэнт нашай слабасьці?

«Мы павінны разьвязаць украінска-беларускае пытаньне ў Польшчы па сумленьню, ды так папросту, „памужыцку", як некалі рашаў свае справы нярухавы і спакойны швайцарскі мужык.

«На Украінскай і Беларускай зямлі ў межах Рэчыпаспалітай мы павінны даць украінцам і беларусам магчымасьць стварыць самастойныя ўрады. Гэтыя ўрады, утвораныя прадстаўнічымі установамі сказаных народаў, падпісалі-б найшчыльнейшыя фэдэрацыйныя умовы з Польшчай. Ад гэтага мамэнту ў нашым лоне пачалі-б істнаваць самастойныя дзяржаўныя і нацыянальныя арганізмы. Цьвет гэтых народаў, які блукаецца на чужыне і перажывае мукі эміграцкае тугі па Бацькаўшчыне, стаўся-бы завязкаю і ядром будучае моцы і сілы зьнішчаных цяпер дзяржаваў. На гэтых кусочках зямлі братніх народаў, за якія ўжо цяпер, пенячыся, вядуць барацьбу амаль што ўсе маскоўскія эміграцкія групы, як за сваю ўласнасьць, — на гэтых кусочках народзіцца і вырасьце праўдзівая і трывалая дружба паміж Польшчай і вялікімі і цьвітучымі ў будучыне Украінай і Беларусьсю. Згэтуль—з усходніх рубяжоў Польскага гаспадарства — павінна йсьці сьвятло, павінна йсьці добрая навіна ажно пад Смаленск і за Каўказ».

Выступленьне гэтае вельмі цікаўнае, асабліва калі побач з ім паставім апошніх заявы польскіх газэтаў—і варшаўскіх і віленскіх, што польскае грамадзянства шкадуе сваей памылковай палітыкі ў справе Вільні і Віленшчыны. Польская прэса кажа, што польскі ўрад проста абаламуціў польскае грамадзянства, кажучы яму дамагацца прылучэньня Віленшчыны да Польшчы, хаця сам ведаў, што Антанта на гэта свае згоды ня дасьць...

Як бачым, палякі пачынаюць глядзець на нашы справы ўсё больш цьвяроза, хаця польскі ўрад усё яшчэ топчацца на адным месцы, скачучы пад дудку шовіністаў і імпэрыялістаў. Кабжа толькі і тут ня спраўдзілася старая польская прыказка: «mądry polak po szkodzie», бо саюз нямецка-маскоўскай рэакцыі з бальшавізмам, каторы ўжо лятась паказаў сваю сілу, ня сьпіць і прыгатаўляецца да выпаўненьня тэй праграмы, якая летась не ўдалася...

Ів. Мялешка.

Палітыка і каапэрацыя.

Апошні час стала дужа модным ва ўсіх маленькіх гаспадарствах, што стваралісь нядаўна рабіць сваю ўласную каапэрацыю «нацыянальнаю». Так, у Літве ёсьць саюз каапэратываў які завецца: «Літоўскі Саюз Каапэратываў», але не «Саюз Каапэратываў на Літве», што было-б саўсім зразумела, бо звычайна каапэрацыя носіць сваю назву па тэй мясцовасьці якую яна абслужвае. На Літве Саюзу Каапэратываў, сябраванага ад нацыі, няма, бо Літоўскі Саюз ёсьць арганізацыя поўурадовая, накшталт савецкай каапэрацыі. Дырэктар Дэпартамэнту Каапэрацыі ён-жа і Старшыня Управы Літоўскага Саюзу. Саюз рабіць ня чыста каапэрацыйныя справы, а палітыку свайго ураду.

Яшчэ горш справа з Саюзам Каапэратываў у Польшчы. Найбольшы Саюз Каапэратываў «Сполэм» прызываецца: „Związek Polskich Stowarzyszeń Spożywców". Тут нацыяналізм яшчэ відочней, бо гэта саюз толькі «польскіх таварыстваў», ня польскім ужо выходзіць, што ўходу туды няма, і найважнейшы лёзунг каапэрацыі: „у каапэрацыі ўсе роўны і што дзьвery для ўсіх адчынены" — ў гэтым Саюзе ня істнуе.

Вось гэта палітыканства каапэратыўных установаў разьядае самае цела каапэрацыі, бо каапэрацыя ня ведае нацыянальных граніц, для яе ўсё роўна хто якой рэлігіі, хто якой нацыянальнасьці. Амэрыканец-каапэратар, як брат, падае руку немцу-каапэратару, хаця-б урады гэтых старон жылі-б і ня ў згодзе. А ў нас нешта інакшае. Каапэрацыя палітыкай чымся вялікай ідэяй каапэрацыі. Гэтыя павадыры разьмяняліся і замест таго каб аб'ядноўваць Саюзы краёў у мацнейшыя і мацнейшыя сувязі, каб, нарэшце, зліцца ў адзін усясьветны саюз, каапэратары аддзяляюцца перагародкамі.

Гэткая шкодная палітыка іншых каапэратараў для самой ідэі каапэрацыі вядзець да таго, што яна шкодна гадуець адміністрацыю, якая так сама вучыцца глядзець на каапэрацыю як на нацыянальныя установы і лічыць што ёсьць каапэратывы: польскія, літоўскія, беларускія, жыдоўскія і г. д. Пры гэтым, польскім каапэратывам даецца болей усялякіх ласкаў, а іншыя лічацца як-бы пасынкамі. Шкодная лінія польскіх каапэратараў давяла, напрыклад, да таго што навет сярод каапэратыўных дзеячоў у Віленшчыне часта здараецца нецярпімасьць да іншых нацыяў, рэлігіяў, моваў. То няхочуць каб у польскім саюзе былі жыдоўскія каапэратывы, то ня хочуць злучацца з беларускімі, літоўскімі і г. д. На сходах выбіраюць у каапэратыўныя кіраўнічыя органы не дзеля таго, што выбіраная асоба — добры каапэратар, але таму, што ён паляк, ці беларус, ці літвін. Палітыка падзяліла каапэратараў па нацыях. Палітыка зрабіла яшчэ новыя перагародкі паміж людзьмі. Навет ужо ў каапэратывах нацыяналістыя-шавіністы часта гатовы перагрызьці адзін аднаму горла і той вялікі лёзунг, які нядаўна вісеў над дзьвярыма каапэратыў: „Уход у каапэратыў нікому не забаронены, ў каапэратыве ўсе роўны бяз розьніцы нацыяў, рэлігіяў і клясаў", недзе згубіўся. Ня шмат якія каапэратары забылі. Вайна, якая дэмарагізуе ўсё, дэмаралізавала і каапэратараў, атмосфера ім мазгі, і дзякуючы гэтаму, вялікіе ідэі старых каапэратараў часова згінулі. Трэба цяпер чакаць пакуль яшчэ зразумеюць канечную патрэбу каапэратыўных лёзунгаў.

Нічога дзіўнага няма, калі і нашы адміністратары так сама дзеляць каапэрацыю па нацыянальнасьцях. Ад іх, якія-б высокія пасады яны не займалі, і чакаць іншага цяжка. А ўжо аб тым, як «стараюцца» дробныя вураднічкі як: старосты, рэвіровыя, рэёновыя, дык і гаварыць няма што.

С. Чыжэўскі.

Ст. Шыманоўскі.

А ХТО ІДЗЕЦЬ ТАМ...

(Пасьмертны верш).

... А хто йдзець там, гарой, далiною,
Праз шырокі, ўзараны папар?
А з адкрытай ідзець галавою
Босы сам, сонцам спалены твар!?..

Гэта йдзець мужык бедны і цёмны
Сеяць збожа па чорнай раллі,
Ён пачаў труд цяжкі і агромны,
Каб накормлены людзі былі!

А чаму-ж ён так нізка схіліўся,
А чаму-ж так ціхі яго ход!
Ці ён хворы, ці можа змарыўся,
Што на твар яму выступіў пот!?

Адзінока з бядой ён ваюець
І бяз одыху пэўна прымлеў,
Бо на хлеб дзеля сьвету працуець,
А сам хлеба даўно ўжо не еў!

А хто-ж дасьць яму одых, прахладу,
Хто-ж паможа у цяжкім баю!
А якую-ж пацеху, нагароду
Ён мець будзе за працу сваю?!

Як ён згубіць здароўе і сілу
Тады звон па ім будзе званіць!
І у цёмную ляжа магілу,
А над ім цёмны бор зашуміць!

Ад рэдакцыі: Аутор вышэйпаданага твору Ст Шыманоўскі ахвяраваў яго для „Н. Д" праз п. Юстына Мурашку, ад якога мы даведаліся, што беднага паэт памёр ад голаду. Нябожчык, як нам ведома, прабаваў сваё пяро на страніцах газ. „Беларусь" і падаваў моцныя надзеі.

Пісьмо з-за акіяну.

Жыцьцё нашых Беларусаў у Амэрыцы.

Прачытаўшы ў „Нашай Думцы" артыкул „Да Амэрыканскіх Беларусаў" за подпісам Дзед Кузьма, лічу за свой моральны доўг, як шчырага беларуса, напісаць дэталічна ў рэдакцыю „Нашай Думкі", спадзяючыся, што рэдакцыя будзе настолькі добрая і надрукуе на сваіх страніцах пра жыцьцё нас Беларусаў у Амэрыцы.

Ў пачатку дый пасьля Руска-Японскае вайны эміграцыя з Беларусі, Меншчыны, Гораdзеншчыны і наагул з нашых родных краёў прыняла, як ведама, эпідэмічны характар; спачатку паехалі жыды, ратуючыся ад ваеннай службы, або ад сваволі вураднікаў ды іншых дзяржымордаў. За жыдамі пайшлі нашыя сяляне, зарабіць у Амэрыцы, каб можна было папрaвіць сваю убогую гаспадарку,—збудаваць новую хату, а на'т, і прыкупіць кавалак зямлі. Гэтак ехалі, ня сьціхаючы да пачатку Эўрапэйскае вайны й, карацей кажучы, ехалі, пакуль пушчалі ехаць.

Апынуўшыся на тэрыторыі Злучаных Штатаў бяззнаньня ангельскай мовы, найчасьцей ў вялікіх местах, з звычаямі вясковага жыцьця, часамі зусім няпісьменныя, натуральна павінны былі сяліцца паміж жыдоў і адтрымоўваць першую падмогу і настаўленьні ў чужой старане.

Але таму, што жыды жывуць найчасьцей у вялікіх местах, як Нью-Йорк і Чыкаго, дык і нашыя Беларусы туляцца паміж жыдоў. (Нялішнім будзе зазначыць,

Адвечным шляхам.

(Досьлед беларускага сьветагляду).

(Гл. № 22 „Нашай Думкі").

Даўгія вякі беларусы стаялі на раздарожжы: адзін шлях кіраваўся на захад, другі на ўсход; так нашыя сьцежкі, пачынаючыся разам, расходзіліся ў розныя, праціўныя бакі.

Праўда вызначанасьць абодвых культурных тыпаў пад ўплывам часу вельмі сапсавалася: ўсходняе жыцьцё прымае захоўня-эўрапэйскія адзнакі і наадварот; цяпер трудна казаць аб розьніцы, якая істнавала паміж візантызмам і лацінствам, але, ў кожным разе, і да гэтай пары моцна адчуваюцца культурныя асобнасьці абодвых тыпаў.

Аб духовым выглядзе ўсходніх славянаў казалі шмат. Найболей выразную адзнаку іх характару зьяўляецца нахільнасьць да ўсяго скрайняга, выразнага, ясна-падкрэсьленага. Усходні славянін ня любіць нічога палавіннага, вечна шукае нейкай агульнай, адналітай формы, якой і пасьвячае сваё жыцьцё. Выкаванна на візантыйскіх узорах, так вырасла маскоўская гаспадарсьценнасьць, якой былі пасьвечаны ўсе другія бакі культурнага жыцьця краю. Прыхільнасьць да выразнай аб'ядначае формы, да аканчальнага і бязумоўнага праўдзеньня ге ў жыцьцё вызначылася ў ідэі адзінай палітычнай улады. «Уся ўлада цару» — гэты покліч так блізкі па свайму палітычнаму зьмесьцу да лёзунгу сучасных усходніх максімалістаў: «Уся ўлада саветам», і ў абодвых выпадках паказвае, што іх дух — не затрымліваецца па сярэдзіне, што кожную форму трэба правясьці ў найбольшай чыстаце.

«Коль любіть—так без разсудку,
«Коль ругнуть—так сгоряча,
«Коль рубнуть—так уж сплеча...

вось, як характарызуе сябе вялікарос. Калі ён незадаволены істнуючым, дык яго абхоплівае зуда перавярнуць ўсё дагары нагамі. Такой рысай адзначавалася ўся чыннасьць Пятра, гэта-ж бачым і ў сучаснасьці. Абхапіць ўсё жыцьцё разам, зьмяніць і вялікае і малае, пранікнуць далейшыя куткі жыцьця аднэю прызнанай формай, адмятаючы бяз ніякага жалю ўсё непадобнае—ідэя ўсходу ўва ўсіх яго палітычных, соцыяльных і духоўных кірунках.

Усходні чалавек лічыць, што жыцьцё павінна быць вызначаным, што ў ім хавацца нейкая адзіная праўдзівая сутнасьць, каторую і патрэбна вызначыць. Дзеля гэтага на ўсходзе ня могуць ужыцца дзьве праціўныя ідэі; калі на захадзе барацьба вынікае толькі ў асобыя часы агульнага спалоху і тады па ўсёй зямлі ідзе забойства, гараць вогнішчы з эрэтыкамі і ворагамі, але потым, супакоіўшыся, варожыя кірункі мірна істнуюць разам і знаходзяць компраміс, згоду — змаганьне на ўсходзе ідзе да тэй пары, пакуль ня згіне апошні адкрыты вораг. Там компраміcу няма, уступкі ня робіцца ні ў адной драбніцы. Дзеля гэтага, на ўсходзе адвеку садзяць у турмы і зьневажаюць чалавека не за дзеі, а за тое, што ён голіць, або ня голіць бараду, або ня так, як трэба, носіць вопратку. Ўсе драбніцы, ўсе абставіны жыцьця вымагаюць акрэсьленьня вызначасьці. Ува ўсіх павінен быць адзін выгляд, адны пераконаньні, адзін погляд на жыцьцё. Гэтым тлумачыцца дзіўчая самапэўнасьць расейскіх камуністых, што яны ўсё жыцьцё перaробяць на адзін капыл. Чувацьб, што яны лічаць неабходным стварыць сабе ўласную рэлігію, каб і ў гэтай галіне жыцьцё мела аднальковы выгляд.

Такія жыцьцёвыя адносіны зусім незразумелы для захаду; ягоная культура, наадварот, ўся вырасла на барацьбе з скрайнімі кірункамі, якія захацелі абхапіць жыцьцё цалком. У Зах. Эўропе ня вытрымала спробы ідэя адзінай рэлігіі: каталіцтва не апанавала ўсіх краёў, а нарадзіліся шмат пратэстанскіх вучэньняў, што далёка разышліся, як ад свайго карэньня, так і паміж сабой. Не зрэалізавалася ідэя „Сьвяшчэннай Імпэрыі", хоць у працягу сярэдніх вякоў гэтае пытаньне стаяла на чарзе. Імпэрыя рассыпалася на 5—6, неспадобных адзін да аднаго гаспадарсьцевых арганізмаў, разлучаных геаграфічна і так сама разлучна пайшоўшых у сваім культурным жыцьці.

Такі лёс кожнай шырокай ідэі, якая хоча абхапіць усё жыцьцё: яе ў Зах. Эўропе затруць, скароцяць, абцягнуць тысячамі компрамісаў. Яшчэ прыклад: эўропэйскі соцыялізм. Другі Інтэрнацыянал, разбураны жыцьцём, цяпер шукае службовае пасады ў канцэлярыях капіталізму. Наагул, ў палітычным жыцьці ў праціўнасьць ўсходу, дзе ня можа загінуць прынцып концэнтрацыі ўлады ў адных руках, або ў цара, або ў клясу, на захадзе ўся ўлада падзелена паміж уладаючымі клясамі, але ніхто ня мае поўнасьці ўлады і ня зусім адапхнуты ад яе. Сіла эканамічная таксама падзелена і ўласнасьці ў народным багацьці зусім не пазбаўлен навет пролетарыят, што зусім немагчыма для забітага, матэрыяльна беднага ўсходняга пролетарыяту. Акцыі расейскіх шахтаў, а ў часе вайны і гаспадарсьценных пазычак куплялі французскія пролетары: кухаркі, пакаёўкі, швайцары, звозчыкі; вось чаму цяпер пасьля нацыяналізацыі расейскіх шахтаў і скасаваньня даўгоў яны адчуваюць сябе пакрыўджанымі гаспадарамі расейскага дабра. Ангельскі работнік, можа ня ведаючы аб тым, карыстаў з эксплёатацыі індуса-земляроба, кафра-бyдалавода; карыстаў прыбыткамі імпэрыялістычнага вырабу і гандлю, каб палепшыць свой дабрабыт: мець кватэру ў 3—4 пакоі, электрычнасьць, газавую печ, піаніна, мягкія мэблі. Так само жыцьцё працівілася разьвіцьцю скрайнасьцяў, ставячы ім апор. Навет такая умеркаваная ідэя, як Ліга Народаў, радзіўшыся ў Амэрыцы, на эўропэйскім грунце пацярпела катастрофу, дзеля таго, што здавалася залішне радыкальнай.

Трэба ад'значыць, як цікава зьявішча заходняга жыцьця, што разбітае войска прыхільнікаў нейкай ідэі не складае свайго аружжа, а, праграўшы бойку, пачынае істнаваць, як звычайны агульна-грамадзкі фактар. Бачым, што па катастрофе каталіцтва, яно істнуе і карыстаецца у нейкай частцы грамадзянства пашанай і падтрыманьнем. Наагул, варожыя кірункі шукаюць паразуменьня, ідуць на згоду, абяцаюцца падтрымліваць адзін аднаго.

З гэтага выплывае нейкі распыл жыцьця, істнаваньне шмат асобных, нічым ня зьвязаных часьцінак. Мір, як асобы, так і грамадзянства, ня зьвязаны нейкім аб'ядананьнем. Ўсё рассыпана, ўсё падзелена, варожа настроенае жыве разам, згаджаецца, не пратэстуе. Да часу пакуль няма значнай пераваці, аснова зах.-эўропэйскіх адносін, компраміс.

* * *

Мы, беларусы вагаліся паміж двума культурнымі тыпамі, ня ведаючы да якога прылучыцца. Нам падабалася ўсходняя прастата,, шчырасьць, адпаведнасьць выгляду нутранай сутнасьці, якія вызначаюць чалавека ўсходу. Калі ён добры да каго, дык можа палажыць за яго сваю душу; калі ён кажа, што любіць, дык ня зробіць ніякае прыкрасьці. Стаpажытны прыклад—кіеўскі князь Сьвятаслаў: ён ніколі ня ўжываў хітрасьці, здрады. Ідучы на ворага, ён заўсёды, папераджаў іх: „Іду на вы".

што вельмі шмат хто навучыўся жыдоўскай мовы і зжываюцца даволі дружна). Апрача Нью-Йорку, ў якім жыве больш як 15 тысячаў, што працуюць найчасьцей у кравецкай індустрыі, шмат жыве ў Чыкаго, працуючы ў вядомых Чыкагскіх быдларэзьнях, значны лік працуе на стале-літных заводах Пітсбургу, ў Дэтроіце на самаходных фабрыках і іншых заводах; вельмі шмат пасялілася ў нова-ангельскіх штатах Конэкцікут і Масечузэц, дзе займаюцца ў паперна-ткацкай прамысловасьці, на цэмэнтных і цагельных заводах, ў лясістых мясцовасьцях Канады, на чугунках, у рудніках, капаюць канавы, пракладаюць падземныя чугункі, будуюць дамы, дастаюць руду, займаюцца сельскаю гаспадаркаю, ў кожнай галіне ёсьць добрыя спэцыялістыя, якія прынясуць шмат карысьці нашай Беларусі..

Працуюць Беларусы ўва усіх галінах прамысловасьці, праходзяць практычную школу абсолютна ўва ўсіх майстэрках, ёсьць свае каапэратывы, як краўцоў у Бронзьвіле (ваколіца Нью-Йорку), сталяроў і цесьляў, дома-будаўляны і г. д. Большасьць працуе вельмі цяжка; Амэрыка цягне пот і кроў усіх, хто трапляе да яе, бяруць за сваю катаржную працу глупства і ня надта-ж цешацца, калі ўзяць пад увагу, што самая цяжкая і трудная праца робіцца іменна Беларускімі эмігрантамі. Працуюць цяжка, зарабляюць у параўнаньні з каранными амэрыканцамі непадобна меней; тлумачыцца гэта тым, што нашыя землякі вельмі мала цікавіліся рабочым рухам, ня ўходзілі ў саюзы, а праца неарганізованых аплачваецца куды ніжэй, як арганізованых рабочых; неарганізованыя бязьлітасна эксплёатуюцца рознага гатунку цёмнымі асобамі. Амэрыкаю Беларусы ня вельмі ужо й здаволены. Гэта можна бачыць з таго, што шмат якія жывуць па некалькі дзесяткаў гадоў у Злучаных Штатах, але гэтак сама далёкія ад амэрыканскае культуры, як кожны Беларус у Менскай, ці Горадзенскай губэрні. 95 процэнтаў ня знаюць ангельскай мовы, ні грамадзкім, ні палітычным жыцьцём ня жывуць дый ня цікавяцца, вечна думаюць аб доме, мараць, каб як хутчэй вярнуцца да сваіх родных палёў, пры першай магчымасьці пакінуць Амэрыку і скіруюцца да сваіх родных гнездаў. Паварот на радзіму трэба вітаць і патураць, як-бы там у Вас блага ня было, бо здаровыя і сьвежыя сілы пасобяць хутчэй аднавіць спопеленыя вайною і рэвалюцыяю родныя месцы, асабліва, калі прыедуць з досьледам і струмантамі; чым хутчэй будуць ехаць, тым будзе лепей для нашай радзімы, як у палітычным, так і ў эканамічным сэнсе.

Ў культурна-прасьветным жыцьці нашыя Беларусы пайшлі ня вельмі далёка; пасьля ўсерасейскай рэвалюцыі, крыху пачалі задумвацца аб тым, каб як папоўніць сваю убогую адукацыю, наадчынялі розных школаў аж да унівэрсытэту і рамесьленых майстэрняў.

Як ні балюча, але прыходзіцца констатаваць факт, што нацыянальных Беларускіх арганізацыяў у Амэрыцы няма, а значыцца няма й газэты на беларускай мове, а тое, што нехта падаў вестку, што ў Чыкаго ёсьць 30 тысяч арганізованых Беларусаў у нацыянальныя арганізацыі — гэта не адпавядае праўдзе; у Чыкаго, як і у шмат якіх іншых местах Амэрыкі Беларусы арганізованы, але толькі не нацыянальна; шмат выходцаў з Беларусі ёсьць у брацтвах ўзаемнай падмогі, якія злучаны ў адну буйную грамаду „Римско-Кафолическое Об-во Взаимопомощи“, на чале якога стаяць праваслаўныя сьвяшчэньнікі. Ёсьць грамады ўзаемнай падмогі й незалежныя—адно з мацнейшых, складзенае з Менчан і Горадзенцаў—гэта „Русско-Славянское Об-во Взаимопомощи“, якое кіруецца й кантралюецца рабочымі; апрача грамадаў узаемнай падмогі ёсьць арганізацыі прасьветныя, гурткі самаадукацыі і іншыя грамадзкія інстытуцыі; ўсе вучацца на рускай мове, аб беларускай, якою ўсе гавораць, ня думаюць, каб яе удасканаліць. Гэта й ня дзіўна: гэтулькі гадоў стараліся выцісьнуць з нас усякае разуменьне аб нашай Радзіме, што цяпер дзеля таго, каб ўваскрасіць нашу родную мову, нашу незалежнасьць і дарагую волю, нашаму народу Беларускаму прыходзіцца працаваць і часам вельмі цяжка. Але што-ж? Будзем працаваць дзеля дабра 16 мільённага народу, за яго шчасьце, за яго вызваленьне з-пад няволі; я веру, што й мы будзем жыць нароўні з іншымі народамі свабоднымі й незалежнымі, бо мы маем права на жыцьцё.

Палітыкаю беларусы ня вельмі шмат займаюцца, хаця ёсьць гурткі, вакол якіх групуюцца людзі палітычна разьвітыя, самая, хіба, многалюдная група гэта „Союз Русских Рабочих“. Вялізная большасьць Беларускіх выхадцаў не належаць ні да якіх палітычных арганізацыяў і ад палітычнага жыцьця вельмі далёкія.

Аб Беларускім руху вельмі мала ведалі, што дзеецца на нашай Роднай старонцы, бо толькі ў апошнія часы пачалі адтрымоўваць ведамасьці праз Рыгу, Коўна й Бэрлін, даведаліся якое вялікая гора выпала на нашу Бацькаўшчыну; чытаючы навіны, якіх поўны Вашыя газэты мы непакоімся да глыбіні нашых душ, мы—адарваныя ад Вас, але душою з Вамі моральна пераносім тыя мукі, якія Вы церпіце фізычна, бо зачыненьне школ, забарона гаварыць сваею роднаю моваю дзецям Беларускіх сялян, арэшт грамадзкіх працаўнікоў ня могуць пасяляць пашаны да тых, якія цяпер сталі панамі, ў нашых сэрцах зараджаецца нянавісьць, кроў наша булькоча помстаю пры думцы, што наша радзіма разьдзіраецца на лахманы, воля Беларускага народу касуецца і гэта ў той час, калі самыя маленькія нацыі адтрымалі вольнае права на істнаваньне.

Мы, сыны слаўнага Беларускага народу, ня можам супакоіцца пакуль зямля нашых бацькоў ня будзе ачышчана ад хціўцаў, якія стараюцца разарваць нашу дарагую для нас айчыну.

Нарэшце, вітаю Вас, вялікія і слаўныя барацьбістыя за вызваленьне і аднаўленьне вольнае, многапакутнае нашае Радзімы; борючыся за дабро народу свайго, Вы маеце вялікую сілу, бо праўда за Вамі, а таксама на старане праўды будзе грамадзкая думка вольных народаў і гарачае спачуцьцё нас, Беларусаў, жывучых у Злучаных Штатах. Яшчэ раз вітаю нашу родную Беларусь. Будзьце мудрымі і бодрымі ў Вашай сьвятой барацьбе за волю роднага народу Беларускага.

С. О. Бубешка.

Нью-Йорк,
1921 г. мая 3 дня.

Беларускі консулят у Турэччыне.

У Константынопалі адчынены беларускі консулят. Консулем—палкоўнік Ермачэнка.

Адрэс: Consulat de la Republique demokratique Bielarus (Ruthenie Blanche), Constantinople, Rue Minarete № 5.

Беларускі Нацыянальны Камітэт у Баўгарыі.

У Софіі адчынены Беларускі Нацыян. Камітэт. Адрэс: Comite national Bielarusien, Hotel „Novo Rodepi“ № 34, place de St. Nikolas Sofia.

Старшынёю Камітэту—гэн.-майор Галубянцоў.

Штодзенныя весткі.

Пятніца, 3 чэрвеня 1921 г.

— У польскіх урадавых сфэрах дасталі весткі, што Францыя цьверда стаіць на старане Польшчы у пытаньні аб В. Сьлезіі.

— Чэхі трывожацца, каб у Цешынскай Сьлезіі не ўзьнялося паўстаньне палякоў, якіх могуць падтрымаць славакі.

— Высоўваюцца гэткія кандыдаты на пасаду міністра загранічных спраў Польшчы: Кухаржэўскі, Скаржынскі, Балінскі і Ольшоўскі.

— Амэрыканцы хочуць паслаць новую міссыю, каб абсьледаваць становішча жыдоўскага насяленьня ў Польшчы.

— У Сьлезію кожны дзень прыяжджаюць новыя ангельскія войскі.

— Сэсія Лігі Народаў адбудзецца у Жэневе 5 верасьня. Польскі урад дастаў запросіны.

Субота, 4 чэрвеня 1921 г.

— Прэзыдыум Славацкае Нар. Рады абвесьціў незалежную Славацкую рэспубліку. На чале яе ураду стаіць ксендз Франц Эхліцкі.

— Студэнты некаторых нямецкіх унівэрсытэтаў зрабілі пастанову выдаліць студэнтаў палякоў,

— Польскія дэлегаты заявілі ў Брусэлі, што думкі выказаныя ў праекці Гюманса, у аснове якіх ляжыць раўнапраўнасьць Коўні і Вільні, могуць быць прыняты як грунт для далейшых перагавораў.

Нядзеля, 5 чэрвеня 1921 г.

— Нямецкая прэса проці падзелу В. Сьлезіі.

— З Менску пішуць, што у бойках з бальшавікамі забіты атаман беларускіх паўстанцаў Дзергель.

Гэта грунтоўная рыса ўсходу нам вельмі падабалася, але ўгледжваючыся ў жыцьцёвыя абставіны мы прыкмецілі, што правесьці яе цалком ў жыцьцё—немагчыма. Мы прыкмецілі, што апрача маны карыснай можа быць і ёсьць яшчэ мана сьвятая. Ня толькі дзеля карысьці і з прычыны нізкіх пабуджэньняў, нельга называць сваіх ворагаў — ворагамі, а з прычыны грунтоўнай нявыразнасьці жыцьця, калі часта самыя простыя рэчы трудна назваць іх уласнымі іменьнямі. Прыклады на кожным кроку даводзяць нам аб гэтым. Не аб кожнай рэчы можна пэўна сказаць, ці любіш яе, ці не, ці добрая яна, ці благая. Вялікі абшар жыцьця застаецца нявыразным цёмным і толькі з вялікай тугой гэта шэрае можна назваць белым, або чорным.

Тое, што захад уцяміў гэтую праўду, нам вельмі спадабалася і было вельмі прынадна. Заходняе цьвярозае пачуцьцё здавалася нам зусім адпаведным да сапраўдных абставін жыцьця. З гэтага пачуцьця выплывае зах.-эўропэйская цярпімасьць да розных кірункаў людзкай думкі і яе праяваў, з гэтага вынікае і тое вельмі прыемнае асабістае захаваньне заходняга эўропэйца, якое сваей далікатнасьцю так ад‘значае яго ад простага і грубога ўсходу.

Дык вось, нам вельмі падабалася і цягнула шчырасьць і вызначанасьць усходу, а з другога боку — большая об‘ектыўнасьць і болей чалавечае захаваньне захаду. Жыцьцё вымагала сінтэзу, згарманізаваньня абодвых кірункаў, але гэта, як убачым, зрабілася немагчымым.

У сваёй акрэсьленасьці кірунку, нахілу ўсё даводзіць да канчатку, ўсяму даваць аднолькавую форму, ўсход даходзіць да абсурду. Як драбніца, вышла і тое, што ўсход не прызнаваў нас, як беларусаў, а вымагаў ад нас прыняцьця свайго ўсходняга выгляду, які, па ўсходняму разуменьню, быў абавязковым. „Славянскіе ручьи сольются в русском море“—вось як падгрунтовавалася абавязковасьць абмаскаліцца. З гэтага вынікае гвалт і ўціск нашай індывідуальнасьці, з гэтага — гвалтоўнае жаданьне адняць наш твар. Яны ня ўцямлялі, што разам з беларушчынай мы трацім і лепшую частку чалавечнасьці.

Нашага вызваленьня, нашага ратунку ад прымусу ўсходу мы чакалі ад захаду. Ён ішоў да нас з прыемнай усьмешкай на рожавых вуснах, і мы гістарычна пазнаёміліся з гэтым ласкавым выглядам. Праўда, нашым бліжэйшым захадам былі славяне, палякі, і заходнія ўплывы прынялі ў іх спэцыфічна-славянскія выразы, але ўсё-ж гэта быў захад. Прынцып ня толькі ня лічыць шэрае чорным, але сьцерагчыся і белае назваць белым быў прыняты і нашымі суседзямі. І глыбокі народны гістарычны досьлед навучыў нас, што калі заходні чалавек робіць вам прыемнасьць, дык гэта ня знача, што з яго боку ня будзе прыкрасьці. Яго пацалунак сьведчыць ня толькі аб прыхільнасьці, але і аб магчымасьці здрады: такі ўжо глыбокі, народны досьлед.

Гэтая рыса Захаду моцна адчувалася ў яго адносінах да нас. Ён прынес нам найлепшыя ідэі: гуманістычныя, лібэральныя, дэмакратычныя, але разам з пекнымі словамі заўсёды зьмяшчаліся гвалт духоўны і эканамічны, эксплёатацыя, ўціск, зьнявага. Пекныя словы і благія дзеі неяк дзіўна і незразумела для нас ужываліся ў заходнім жыцьці.

Усход гвалціў нас ў імя шырокіх заданьняў: ў імя зьліцьця ўсіх славянаў, ў імя аб‘яднаньня пролетарыяту ўсяго сьвету. І гэта ня толькі ад‘знака маскалёў, а усяго ўсходу наогул, бо навет адзін харвацкі поэт і той кажа, што харваты абновяць сьвет, пойдуць на чале паўстаньня проці „гнілога захаду“ і створаць вялікі ўсясьветны культурны сінтэз. А захад не такі, захад такой абмылкі ня зробіць: ён ведае няздпльнасьць, немагчымасьць рэалізацыі такіх ідэй. Але практычна адносіны да нас ўсходу і захаду розьняцца толькі ў драбніцах: не па сутнасьці, а толькі па колькасьці, велічыні. Усход адразу захоплівае шмат, захад — па сваёй далікатнасьці—меней. Ніводзін эўропэйскі імпэрыялізм не параўнаецца ў сваіх замерах і плянах з маскоўскім Інтэрнацыяналам, так сама і Варшава ніколі ня квапілася на Маскву, або Прагу, тады як Масква зусім шчыра ў сваім славянафільсцьве хоча валадаць і Прагай і Варшавай і Белградам і Софіяй.

Затое захад — вялікі чалавек на малыя справы і яго здольнасьці моцна адбіваюцца на беларускай шыі. Польшча ня верыць ў сваё славянскае прызваньне, яе мэсыянізм — ўсходняга капыла, яго творца—беларус па крыві—Міцкевіч. Але для сапраўднага паляка яго мары—так, пекныя словы, а арганічна зразумелай і прыемнай польскаму сэрцу засталася „idea jagiełłońska“, вельмі далёкая ад міцкевічаўскага мэсыянізму, толькі штучна ім прыаздобленая. Тут справа не ідзе аб усім сьвеце, аб ўсіх славянах, не—Польшча хоча быць «od morza do morza».

І вось ідзе гвалт над нашымі душамі, бо мы прыпадкова апыніліся так сама паміж абодвымі морамі. Тут захад ідзе з ўсей жорсткасьцю ўсходу: гвалт, прымус, зьдзек, вырываньне душы беларуса ідзе разам са ўсімі атрыбутамі прыемнага заходняга твару.

* * *

За даўгія вякі гнёту і зьдзеку над нашай душой мы ўцямілі, што якую скуру сілком не накінь чалавеку, ён застанецца незадаволеным, бо заўсёды ён захоча першна-перш быць самім сабой, чалавекам, а не замарожаным каталіком, або праваслаўным, выгаленым на адзін капыл расейцам, ці паляком, прававерным буржуём, ці камуністым. У гэтыя цесныя мізэрныя рамкі не ўсадзіць вялікай душы чалавека. Векавое дасьвядчэньне кажа нам, што вольнага разьвіцьця нашага духу не запэўняе ні заходняя ні ўсходняя культура, бо яны абяртаюцца ў формах гвалтоўнага, людаежнага мэсыянізму і розьніца між імі толькі ў назовах, лёзунгах, а іх аціскаючыя ланцугі—аднолькавы для нашага духу.

Трэба шукаць на другіх шляхох...

Каб запэўніць нашаму народу вольную творчасьць ўва ўсіх галінах жыцьця, трэба стварыць і адпаведныя, свае беларускія формы жыцьця. Гэта-ж зусім ясна, але ў сьветлым імкненьні духовага адраджэньня хаваецца і вялікая небясьпека: каб як замест чужацкіх мэсыянізмаў не стварыць свайго, ўласнага, каб як, знойдзеныя формы новага беларускага жыцьця, не зрабіліся для нас саміх вялікай турмой і зьдзекам. Бо на прыкладзе чужацкіх мэсыянізмаў мы бачылі, як страшэнна сьціскае жыцьцё адтрымаўшая неакрэсьленую ўладу форма. З нашага высокага парыву індывідуальнага і народнага адраджэньня ня створым-жа гвалту і енку ні для іншых, ні для саміх сябе: не павінна быць беларускага мэсыянізму. І ў вялікім і малым, і для сваіх і чужых, ён — прымус, зьдзек і смерць. Уласным коштам—мільёнамі сьмерцяў, хваробы, нуды служылі мы чужацкім мэсыянізмам. Не на гэтай падставе збудуем нашу будучыну.

Трэба шукаць на другіх шляхох.

Трэба пазнаць, дзеля чаго сучаснае жыцьцё нашых сўседзяў прыняло такія сьціскаючыя, гвалтаўнічыя, бяздушныя формы.

Ігнат Абдзіраловіч.

(*Працяг будзе*).

— Новы славацкі урад выпусьціў адозву з клічам бараніць незалежнасьць і злажыць фэдэрацыю з Польшчай.

— У Дубліне (Ірляндыя) адбыліся варожыя да Англіі дэмонстрацыі.

— Дароўскі назначаны міністрам працы, Міхельскі — ліквідатарам міністэрства аправізацыі.

— „Руспрэс" паведамляе, што сярод чырвонаармейцаў пашыраецца прыхільнасьць да меншавікоў і эс-эраў. Бальшавіцкі урад надта устрывожаны гэтым.

— З Пінску пішуць, што каля Гомеля быў вялікі бой паміж аддзелам паўстанцаў пад кіраўніцтвам нейкага Прохарава і бальшавікамі. Бальшавіцкая дывізія адступіла пад самы Гомель.

Панядзелак, 6 *чэрвеня* 1921 *г.*

— На нарадзе ў Брусэлі абедзьве дэлегацыі падалі свае адказы на праект Гюманса. Палякі заявілі, што дзеля таго, што праект Гюманса зацьвярджае поўную раўнапраўнасьць літоўскай дзяржавы і кантону Віленскага, то, каб прадоўжыць перагаворы далей, патрэбна выклікаць прадстаўнікоў Віленскай зямлі—Сярэдняе Літвы, бяз удзелу якіх справу Віленшчыны вырашаць нельга. Ліцьвіны заявілі, што згаджаюцца на тое, каб праект Гюманса узяць, як аснову для далейшых перагавораў.

— У пятніцу адбылося апошняе пасяджэньне Брусэльскай конфэрэнцыі, якую адсрочылі да сэсіі Лігі Народаў. Ліцьвіны прадставілі яшчэ два праекты, нязгодныя з праектам Гюманса. Магчыма, што усё скончыцца нічым.

— У Нямеччыне новы крызыс габінэту. Соцыялісты ня хочуць працаваць з нямецк. народн. партыяй.

— З Владывастоку у Парыж паведамілі, што паўстаўшы люд Прымурскай вобласьці скінуў бальшавіцкую ўладу. Стварыўся Урад з прадстаўнікоў грамадзянскіх арганізацыяў.

Аўторак, 7 *чэрвеня* 1921 *г.*

— Нямецкія атакі ў В. Сьлезіі адбіты. Міжсаюзная камісія вымагае ад немцаў спыненьня атак. Павадыр паўстанцаў Доліва-Новіна перадаў свае абавязкі нейкаму Любянцу.

— Прадстаўнікі Літвы і Лацьвіі прадставілі прэзід. Гардзінгу мэмэрыял аб прызнаньні Амэрыкай de jure балтыцкіх дзяржаваў.

— Дэкрэтам Леніна ўсе фабрыкі, на якіх працуе ня больш за 100 работнікаў і усе дамы, ў якіх жыве ня больш за 200 чалавек, аддаюцца іхнім уласьнікам.

— Амэрык. газета „New-Jork Herald" піша аб магчымасьці развалу Лігі Народаў з прычыны спрэчак між Англіяй і Францыяй у Сьлезкім пытаньні.

— „Эльта" паведамляе, што нібыта Літва зусім ня згаджалася на праект Гюманса.

— Бежанцы з Феодосьі кажуць, што быдта бальшавікі арыштавалі тамака швэйцарскага, італьянскага, грэцкага і польскага консуляў і вывезьлі іх у Маскву.

— Красін заявіў, што бальшавіцкі урад дастаў права купляць у Англіі і вывазіць у Расею праз ангельскія порты аружжа для арміі.

— На ніжняй Волзе зьявіўся новы атаман Сьценька Белы, які ловіць бальшавіцкія параходы і баржы; усіх камуністаў і камісараў ён топіць.

— Літоўская дэлегацыя ў Брусэлі абвесьціла, што яна не згаджаецца на ўдзел у Брусэльскай Конфэрэнцыі прадстаўнікоў Віленшчыны.

— Польская і Літоўская дэлегацыі пакінулі Брусэль. Гюманс зробіць даклад па Віленскаму пытаньню Лізе Народаў.

Серада, 8 *чэрвеня* 1921 *г.*

— У Ірляндыі ўзноў пачаліся нападзеньні на ангельскую паліцыю. Есьць забітыя.

— Савецкія газэты пішуць, што справа аправізацыі ў Расеі знаходзіцца ў горшым палажэньні, чым раней. Петраград хутка разбураецца, на адбудоўлю яго патрэбна ня менш як 80 гадоў.

— У Петраградзе і у Маскве абвешчан асадны стан. Ідуць арышты. Расьцець нязгода паміж групай Леніна і Троцкага.

Чацьвер, 9 *чэрвеня* 1921 *г.*

— Заместа Новіны-Долівы павадыром паўстанцаў назначаны Горват.

— Паўстанскі урад у Сьлезіі аблажыў падаткамі сялян, гандляроў і прамысловасьць.

— Нарэшце з Англіі паведамляюць, што пасьля акончальных перагавораў між уласьнікамі і работнікамі забастоўка нібыта скончыцца.

— З Канады пішуць, што духаборы і талстоўцы, якія уцяклі туды з Расеі пры царскім урадзе, хочуць вярнуцца на бацькаўшчыну, спадзяваючыся, што савецкі урад ня будзе уціскаць іх свабоду рэлігіі і сумленьня. Відаць у Амэрыцы мала ведаюць аб бальшавіцкіх парадках.

— На пасаду міністра загран. справаў Польшчы высоўваюць Ул. Скржынскага, пасла у Мадрыдзе (Гішпанія).

ПРОВІНЦЫЯЛЬНЫ АДДЗЕЛ.

На магіле Пр. Багушэвіча

(*Мацея Бурачка*).

Дагэтуль мала каму вядома была магіла Пр. Багушэвіча. Максім Гарэцкі ў „Гісторыі беларускае літэратуры", меўшы, відаць, мала біяграфічнага матар'ялу аб „бацьку беларускага адраджэньня", проста гаворыць: „Дзе пахавалі Багушэвіча, невядома, як наагул невядома болей падробна ўсё жыцьцё пісьменьніка" (106 стр.).

Пішучаму гэтыя радкі давялося арганізоўваць і працаваць у Беларускай Сэмінарыі ў Барунах, якое мястэчка знаходзіцца ў 20 вярст. ад фальв. Кушляны, дзе радзіўся і жыў пад старасьць Пр. Багушэвіч. Ужо гэткае блізкае суседства места нарадзін ды жыцьця Багушэвіча і першай беларускай вучыцельскай сэмінарыі накладала на апошнюю абавязак ня толькі больш дэталічна даведацца аб біяграфічных даных гэтага слаўнага беларускага песьняра-рэвалюцыянэра, тчыпрага патрыёта Маткі - Беларусі, але і ствараць цэлы культ наўкруг яго імя.

Шукаючы сярод сялянства Ашмянскага павету, якое і да гэтага часу з вуснаў у вусны перадаець улюбёныя ім творы Мацея Бурачка, а асабліва сярод старых, якія малі быць і асабіста знаёмымі з Багушэвічам, шукаючы, кажу, вестак аб жыцьці гэтага закладніка новае кірунку ў беларускай літэратуры,— давялося мне на адзін раз пабываць у м. Жупранах Ашмянскага павету.

7 мая г. г. даведаўся я, што Пр. Багушэвіч, якога фальв. Кушляны знаходзіцца ў 5 вярст. ад Жупран, пахаваны быў гадоў 20 назад на Жупранскіх магілках. Старыя бабкі-беларускі, якія былі на хаўтурох нябожчыка, дапамаглі адшукаць бедную, але дарагую для нас магілу. На звычайным могільніку невялікай парахвіі і мястэчка, сярод бяроз, бэзу, шыпры, сярод пахілых і аб'імшэлых крыжоў стаіць просты драўляны крыж і на ім простая-ж табліца, дзе напісана, што Пр. Багушэвіч радзіўся 9 сакавіка 1840 году, памёр 15 красавіка 1900 году. На крыжы 3 старыя бедныя вянкі і чацьвёрты—вянок-ліра. Відаць, нехта і раней гэткім чынам хацеў аз'значыць сваю пашану да нябожчыка, як да поэта.

Пытаюся ў старых кабет, чаму-ж гэта на магіле Багушэвіча дагэтуль няма памятніка, больш трывалага, каменнага, як на другіх могілках суседніх; старыя бабкі апавядаюць, што Пр. Багушэвіч перад сьмерцю яшчэ забараніў сваім дзецям і жонцы ставіць багаты памятнік, хочучы, відаць, каб места яго вечнага спакою нічым не адрозьнівалася ад могілак тага беднага гаротніка-беларуса, селяніна, над горам і нядоляй якога ён плакаў „сьлёзным тонам" у сваіх творах.

Мусіць у Пр. Багушэвіча—дэмократа і пісьменьніка-народніка, хоць і паходзячага з шляхты, былі і іншыя мотывы для гэткай забароны, якая, як мы бачым, адносілася толькі да яго сямьі. Відаць, ён не хацеў, каб памятнік яму быў пастаўлены, скажам, стараньнем яго жонкі, якая лічыць сябе палячкаю (жывець у м. Ашмяне). Спадзяваўся ён, відаць, што памяць аб ім будзе жыць сярод тых, аб кім і для каго ён пісаў. Бараць бістаму за нацыянальную беларускую ідэю, таму пісьменьніку, які пакінуў як тэстамэнт для патомкаў: „Не пакідайце нашай роднай беларускай мовы, каб ня ўмёрлі", каб кожын з нас „за край свой быў умерці гатоў" — мусіць яму не хацелася, каб на памятніку над яго магілай быў надпіс не ў беларускай мове, ў якой ён усё жыцьцё сваё толькі і пісаў, і дзеля гэтага ён і забараніў тым, хто лічыць сябе за палякоў, хоць навет і належаў да яго сямьі, ставіць яму памятнік з надпісам, неадпаведным яго думцы.

Знайшліся людзі, прыяцелі Пр. Багушэвіча, якія хутка пасьля сьмерці пісьменьніка ўшанавалі належным чынам памяць аб ім. У касьцёле м. Жупран (7 вёрст ад станцыі Солы) прыяцелі Пр. Багушэвіча ўмуравалі ў сьцяну, налева ад галоўнага ўходу белую мармуровую дошку, мэтры ў два вышыні і ў 3/4 мэтра шырыні, на якой на пазлачаным фоне намаляваны партрэт Пран. Багушэвіча з адпаведным надпісам і з датамі нарадзін і сьмерці гэтага популярнага сярод беларускага народа пісьменьніка.

Беларуская Вучыцельская Сэмінарыя ў Барунах, Ашмянскага павету, шануючы памяць „Бацькі беларускага адраджэньня" Пр. Багушэвіча, пасьля прымусовага для яе з боку польскае школьнае ўлады скарочанага школьнага году, 17 траўня, прышоўшы пехатой з Барун у Жупраны, ускласла на магілу Багушэвіча вянок, перавіты стужкай беларускіх нацыянальных колераў. У гэты трэці дзень Сёмухі адбываўся фэст у Жупранах, куды сышлося і зьехалася шмат народу. Людзі былі зацікаўлены нязвычайным для глухога мястэчка паходам і, як сэмінарыстыя і сэмінарысткі ўвайшлі ў касьцёл у часе набажэнства, каб памаліцца і пасьвяніць вянок, дык за імі рушылі туды і людзі, значная частка якіх з прычыны цесноты касьцёлу, усё-ж засталася ў агародзку касьцёлу. Касьцёл стаў паўнюткі, было цесна і душна.

Перад уходам у касьцёл адзін з прыбылых на фэст у Жупраны ксяндзоў, па просьбе сэмінарыстых, пасьвяніў вянок. Памаліўшыся, сэмінарыстыя выйшлі з касьцёлу, скіроўваючыся на могілкі.

Дзьве сэмінарысткі ў нацыянальных беларускіх вопратках нясьлі вялікі вянок з зелені і кветак бэзу, за імі ў стройных радох ішлі сэмінарысты, а далей—зацікаўлены народ.

11 гадзін раніцы. Пагодны, ясны дзень. Цішыня наўкруг. На могілках поўна народу. Магілу Пр. Багушэвіча акружылі вучні сэмінарыі. Дырэктар сэмінарыі Рак-Міхайлоўскі, ўсклаўшы вянок на высокі крыж на магіле Багушэвіча, звярочвае ца да вучняў сэмінарыі і ўсіх, хто быў наогул, з прамовай, у якой адзначыў прычыну ўрачыстасьці гэтага дня. Успомніўшы біяграфію Пр. Багушэвіча, прамоўца доўга застанавіўся над значэньнем нябожчыка ў справе беларускага адраджэньня і ў утварэньні ім новага кірунку ў беларускай літэратуры. Цытаты з лепшых твораў Багушэвіча, гэтага змагальніка за лепшую долю беларускага народу, яго вялікія тэстамэнты для патомства ўскалыхнулі сэрцы людзей. У часе гарачай прамовы аб гаротнай долі беларускага народу, аб літэратурнай працы Багушэвіча для паляпшэньня жыцьця і будучыны Беларусі—на вочах вучняў і народу відаць было сьлёзы, сьлёзы жалю, а разам з тым і праменьні надзеі, што гора нашае хутка зьнікне.

Пасьля прамовы вучні сэмінарыі надта прыгожа прапеялі беларускі гымн-кантату „Божа, што калісь народы"... Людзі ўважна слухалі цудоўна - патрыятычныя словы гымну і, нарэшце, ўкленчыўшы ўвесь народ, — а было каля 3000 чалавек,—адсьпяваў „Анёл Панскі".

Уражаньне ад усяе ўрачыстасьці было вялізарнае і надоўга застанецца яно ў памяці людзей.

Каб яшчэ лепш ушанаваць памяць Пр. Багушэвіча і пакінуць на яго магіле больш трывалы знак ад сябе, вучні сэмінарыі парашылі прывезьці з Вільні дарагі вянок, аздоблены стужкай з адпаведнымі надпісамі — і прымацаваць яго да крыжа на магіле слаўнага песьняра-рэвалюцыянэра, барацьбістага за лепшую долю беларускага народу.

Будучы самі дзецьмі бедных бацькоў, вучні ня здолалі зрабіць значных складак, каб купіць багаты вянок. Але добрыя людзі прышлі ім на дапамогу. Па ініцыятыве дырэктара сэмінарыі былі пушчаны падпісныя лісты і за тры толькі гадзіны сярод невялікай часткі беларусаў-вільнян было сабрана 8850 марак, што разам з складкамі пэдагогічнага пэрсоналу і вучняў сэмінарыі дало 13.500 марак. За гэтыя грошы быў куплены вянок, прыгожы, багаты і шырокая шаўковая стужка нацыянальных колераў, на якой з аднаго боку залатымі літарамі адбіта: «Franciŝku Bahuševiču — Baćku bielaruskaha adradžeńnia», а на другім баку чорнымі літарамі: Bielaruskaja Wučycielskaja Seminaryja ŭ Barunach".

22 траўня раніцай вянок быў прымацаваны вучнямі сэмінарыі да крыжа на магіле Багушэвіча, як відочная ад'знака глыбокай пашаны да яго нашае моладзі.

Сьветлыя, радасныя, з надзеяй, што пілігрымства іхняе ня будзе апошнім да, дарагой сэрцу кожнага беларуса, магілы Пр. Багушэвіча (Мацея Бурачка), вучні сэмінарыі разьехаліся да сваіх бацькоў.

Сымон Рак.

Горадзен.

Яшчэ аб зачыненых у Горадзеншчыне каапэратывах.

Калі які кольвек чалавек, пасьля доўгай і шчырай працы, ўжо начынае зьбівацца на ногі, яго суседзі цікавяцца гэтым: «як? і ад чаго ён збагацеў?»—задаюць сабе пытаньне і стараюцца яго выясьніць. Ведама: адныя падыходзяць да гэтага пытаньня памалу і ласкава; другія, больш зайздросныя, стараюцца выкарыстаць ўтакіх разох розныя нябывальшчыны-язычніцаю: «што яму той і той памагае? або ён тым і іншым спосабам нажыў свае багацьце?» і т. д., пакуль не пашкодзяць так ці інакш, зганяючы злосьць. Такое самае здарэньне прышлося выняксьці на сваіх карках, вечнай памяці, беларускім спажывецкім каапэратывам на абшарах Горадзеншчыны.

Першымі суседзямі, як паказана вышэй, былі жыды і жыдоўскія каапэратыўныя таварыствы, якія сьперша пэсымістычна і тумана глядзелі на арганізацыю Беларускіх каапэратываў, як у горадзе так і ў павеце, але пасьля, забачыўшы рэальную працу каапэратываў, прасьвятлелі і навет сталі цікавіцца. Рамесьленікі і рабочыя жыды—уваходзілі сябрамі ў каапэратывы і шмат было актыўных працаўнікоў, выбраных у Надзорчую Раду і Рэвізыйную камісію, што ня вельмі падабалася палякам.

Каб ня здарылася, таго што ёсьць цяпер—каб прыладкаваць Саюз Каапэратываў Горадзеншчыны, то да гэтых пор ўсе жыдоўскія каапэратывы м. Горадна увайшлі-бы сябрамі ў саюз, дзе упоруч ішлі-бы з каапэратыўным клічам: «някай жыве аб'яднаная каапэрацыя нашага краю!!! Далоў спэкуляцыю!..»

Другімі суседзямі—былі польскія каапэрацыйныя таварыствы, каторыя пасьля выхаду бальшавікоў з Горадзеншчыны не маглі ніяк падняцца і пачаць працы. А што

было прычынаю? — трудна сказаць. Хоць, як ведама, усе каапэратывы, ня лічачы Гарадзенскага Рабочага Каапэратыву, панесьлі аднолькавыя страты ад бальшавікоў. Ва усіх каапэратывах пазабіралі тавары і касу, але зараз-жа па выхадзе бальшавікоў жыдоўскія і беларускія каапэрацыйныя таварыствы, сабраўшыся на сход, пагутарылі і паадчынялі каапэратывы. Няўдачу польскіх каапэратываў іншыя тлумачаць неарганізованасьцю польскіх каапэратыўных кругоў, а эндэкам не пара цяпер займацца эканамічнымі справамі, калі ня зроблены палітычныя. У вясковых-жа сялянскіх каапэратывах кіраўнікамі былі, найчасьцей, ксяндзы, або войты, каторыя, уцякаючы ад бальшавікоў пагублялі грошы, а сялянін адпавядай сваею складчынаю. Такія штукі ня вельмі спадабаліся сялянам, ў іх зьявілася апатыя да паўторнай арганізацыі каапэратываў. Сход за сходам зьбіралі ксяндзы, тлумачачы пад рознымі комбінацыямі прычыну прапажы грошай, але досыць — сяляніна больш не падгаварыш? Усе яны, як па ўгавору, не зьяўляліся на сходы; нявет самыя рэлігійныя каталікі, што лічаць сябе палякамі, і тыя адмовіліся, як гэта было ў м. Лунне і яшчэ ў інш. мястэчках. Ксяндзы і войты павесілі рукі.

У той самы гарачы час спрэчак сялян з ксяндзамі за складчыны, арганізаваўся Саюз Спажывецкіх Каапэратываў Гарадзеншчыны з мэтаю аб'яднаць усе істнуючыя і зноў закладеныя каапэратывы, ня гледзячы ні на мову праваджэньня рахунковасьці, ні на кіраўнікоў яго і на самую арганізацыю, а толькі, злучыўшыся разам, падняць эканамічны стан і дабрабыт нашага рознанацыянальнага краю. Што мог-бы зрабіць Саюз ў гэтым кірунку паказала-б будучына; хоць Саюз за такі кароткі час ў працягу 4—5 месяцаў змог, пры такім труднам фінансавым становішчы, згуртаваць дваццаць каапэратываў, ў іншых з іх налічавалася да 1000 сяброў ў гарадзкіх каапэратывах, да 500 ў сялянскіх каапэратывах, абслугоўваючы цэлую воласьць. Саюз меў: свой склад тавараў, інструктарскі адзел і невялічкую бібліятэку каапэратарскай літэратуры; хоць штат служачых быў не надта вялікі, але затое пэўных каапэратыўных працаўнікоў, якія бяручы прыклад з Ангельскай ці Расейскай каапэрацыі, павялі-б справу каапэратыўнага руху далей.

14 лістапада 1920 г. быў скліканы з дазволу Павятовага Старасты п. Розена ініцыятыўны арганізацыйны Сход Саюзу, на якім спаміж прадстаўнікоў каапэратыўных таварысстваў быў выбраны часовы Урад—тры чалавекі і Надзорчая Рада 5 чалавек, каторыя, ня маючы на руках ні фэніга грошай пачалі прыкладаць усе стараньні на адшуканьне іх, як ў братніх каапэратыўных арганізацыях, так і ў прыватных дабрадзеяў, каб хоць, як кажучы, было за што рукі зачапіць. Ведама, знайшліся такія дабрадзеі, што пазычылі і за гэта ім вялікае дзякуй.

Віленскі Саюз Каапэратываў першы прышоў на помач, даўшы грашмі пазычку, праз колькі часу Саюз Польскіх Спажывецкіх Таварыстваў «Сполэм» ў Варшаве (Związek Polskich Stowarzyszeń Spożywców „Społem“) так сама даў пазычку таварамі, і яны памаглі гэтым многа падняцца Саюз Спаж. Каап. Горадзеншчыны, і ведама ў будучыне каапэратары Гарадзеншчыны не павінны гэтага забывацца.

Расхлябаць заварaную ксяндзамі і войтамі кашу і падняць дух і сьмеласьць на арганізацыю каапэратыўнага таварыства ў тым месцы, дзе ўжо яна правалілася ня так та лёгка ў забітага і запуганага вечнымі акупацыямі беларуса, але інструктары С. С. К. Г. перамаглі гэта ў іншых мясцовасьцях, як напрыклад ў м. Скідлі, ўвесцы Цыдзіках і т. д., за што заслужылі многа пустых гутарак і брахні ад прыслужнікаў польскіх эндэкаў; ксяндзы давалі волю свайму аратарству: «*Што беларусы вас абманываюць, што яны бальшавікі, навет што беларускія каапэратывы вам нічога недадуць добрага*», але сяляне ня бачачы абману рабілі сваё; войты і інструктары «Стражы Крэсовай», нагаварывалі старасьце, зьбіраючыся на з'езды, *што каапэратывы займаюцца палітыкаю, што ім прысылаюць бальшавікі на агітацыю грошы*; нашлі-ж і такіе бязглуздыя, што пасьмелі сказаць што *беларускія каапэратывы таргуюць і усе прыбыткі адсылаюць бальшавікам* — не іначай як беларускім, што ў Менску. Дзе лёгіка? Дзе довады?

Усё гэта робіцца на нашых вачох, ў падзяку за нашую шчырую працу над палепшаньнем эканамічнага быту зьнішчанай войнамі Горадзеншчыны.

Адзін з працаўнікоў і першых арганізатараў Саюзу **М. К.**

Забарона рабіць беларускія спэктаклі.

Докшыцы, Дунілові цкага павету.

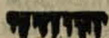
29 трауня адбыўся ў Докшыцах беларускі спэктакль на карысць закупкі беларускай літэратуры. Пастаўлен быў жарт: „Як яны жаніліся"—Валодзьскага. П'еса добра была згуляна. Асабліва добра грала настаўніца — Ганну Заблоцкую. Публікі было шмат.

На другі дзень пасьля спэктаклю надта многа ў горадзе гаварылі аб беларускім вечары і шмат куды зазывалі кіраўніка вечару п. Шашку Кастуся. Быў навет ён у магістраціе, гдзе *бурмістар паказу паперу ад 8 красавіка г.г. за № 1276 ад Дуніловіцкага старасты*, ў якой *старaста* **забараняе** *спэктаклі* **на беларускай**, расейскай і жыдоўскай мове, апрача польскай.

Калі Докшыцкая польская ўлада аднасілася „благосклонно", то знашоўся стараста, каторы забараняе.

Мусіць гэта быў апошні спэктакль у Докшыцах!

Уладзе ня будзеш працівіцца!

БЕЛАРУСКАЕ ЖЫЦЬЦЁ.

Ў. Караленка і А. Астроўскі на беларускай мове.

Лістапад Юрка пeратлумачыў пабеларуску расказ Караленкі—„Бяз мовы" і дзьве камэдыі Астроўскага — „Беднасьць ня ганьба" і „На бойкім месцы".

Арышт Аляксюка.

Пасьля обыску ў кватэры Паўлюка Аляксюка, ён быў арыштаваны польскімі ўладамі. Прычыны арышту невядомы.

Выданьне школьных падручнікаў.

Беларускім Выдавецкім Таварыствам пастаноўлена прыступіць да выданьня школьных падручнікаў па матэматыцы і фізыцы.

Курсы для настаўнікаў.

Як мы даведаліся, для беларускіх настаўнікаў з 25 гэтага чэрвеня адчыняюцца абавязковы 3-х месячныя курсы.

Пісьмо у Рэдакцыю.

Паважаны Пане Рэдактар!

Памясьцеце, будзьце ласкавы, ў сваёй газэце гэты ліст:

Беларускі Дзіцячы Прытулак у Горадні, за ахвяраваныя Крынскай грамадой моладзі і даручаныя праз п. Аляксандра Парука на патрэбы прытулку сем тысячаў марак складае шчырую і вялікую падзяку.

Кіраўніца прытулку
1. VI. 1921 г. **С. Буйла.**

Адкрытае пісьмо.

Вільня,
Беларуская прэса,
Камітэт памачы уцекачом.

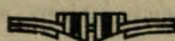
Зьвяртаюся да знаёмых Віленшчыны (Беларусь): А. Уласава, А. Смоліча, Янкі Купалы, З. Бядулі, бр. А. і І. Луцкевічаў, Ластоўскага (Власта) і да ўсіх каторыя мяне памятаюць. Памажэце мне і маёй сямьі праз консулства у Маскве вярнуцца на бацькаўшчыну, каб чым-колек памагчы аднаўленьню зруйнаванай вайною Смаргоні і сялянскай гаспадаркі краю.

Камітэт помачы уцекачом прашу як можна барджэй прыслаць мне з Вільні дакумэнты, аб чым, спадзяваюся, сябры парупяцца.

Вучоны аграном **М. І. Бурштэйн.**

Адрэс: Нижній-Новгород, Госуд. Университет, Агрономическій факультет преп. садоводства и огородничества.

Прыв. адрэс: Полевая ул. д. 23, кв. 3.

Весткі з Савецкай Беларусі.

Сьвята асьветы.

(*Сяло Станькава, Менскага павету*).

13 сакавіка пралетарыят Станькаўскай воласьці сьвяткаваў першую вялікую перамогу асьветы — адчыненьне школы II ступені. Урачыстае адчыненьне пачалося сьпевам усімі присутнымі інтэрнацыяналу, пасьля чаго выходзіў з кароткаю прамоваю арганізатар школы тав. Бязьмен А., абгаварыўшы ўсе тыя дзеі, якія давялося зрабіць раней, чым дамагліся жаданай мэты, а так сама падкрэсьліў карыснасьць дзеля мясцовых насельнікаў, адчыняемай культурнай установы Зараз за ім выходзілі й другія прамоўцы з гарачым клічам да вучняў аднясьціся з глыбокай і поўнай сьвядомасьцю да тае працы, якая чакае іх ня толькі ў сьценах школы, але й за імі. У адказ дзяцьмі з вялікім спачуваньням былі прадэклемаваны некалькі беларускіх вершаў, у якіх было барвіста адмечана цяжкое ярмо, наложанае на беларусаў ранейшым урадам, як і тварыў розныя перашкоды на шляху іх парыўкаў да сьвету й знаньня.

Урачыстасьць скончылася сьпевам інтэрнацыяналу й беларускай марсельезы.

Адчыняемая школа знаходзіцца ў былым панскім дому, у адным з лепшых дамоў ня толькі воласьці, але й павету. Ня гледзячы на недахват падручнікаў, клясных рэчаў і інш., школа наладжана здавальняюча. Пры школе ёсьць інтэрнат дзеля хлопчыкаў і дзевачак.

(„С. Б.").

Зьнішчэньне няпісьменнасьці.

(*Вёска Строчыцы, Старасельскай вол.*).

У школу запісалася 25 чалавек, а акуратна наведваецца 15 чалавек. Яны ўжо ўсьпелі выўчыць увесь лемантар, добра чытаюць й пішуць дыктоўку сказамі ў два—тры словы. У другую групу малаграматных запісалася 40 чалавек, а наведваюцца акуратна 22 чалавекі. Яны прашлі па арытмэтыцы складаньне, адлічаньне й множаньне. Справа стаіць зусім здавальняюча.

Культурны аддзел губерскага праўленьня, прафэсыянальнага хаўрусу працоўнікаў зямлі й лесу выказвае сваю падзяку настаўніцы Бычковай за яе старannасьць і вялікую працу ў справе зьнішчэньня няпісьменнасьці.

Гароды пры школах.

Зямельны аддзел Барысаўскага павету разаслаў загады валасным зямельным аддзелам, каб яны, у здарэньні запатрабаваньня загадчыкамі школаў, давалі школам вучасткі зямлі дзеля абробу сіламі вучняў. З многіх валасьцёў артыманы весткі аб утварэньні гародаў пры школах.

Зямельная справа ў Бабруйску.

Бабруйскім павятовым зямельным аддзелам 75% зямлі, нацыяналізаваных маёнткаў, раздаецца працоўнаму сялянству; ідзе праца аб передачы панскай зямлі, якой лічыцца каля 11,307 дзесяньцін. Дзеля засеву гэтай зямлі трэба бульбы 357.000 пудоў, аўса 175.000 пудоў, ячменю 8.280 пудоў, грэчкі звыш 100 пудоў, лёну 1.380 пудоў.

Зарганізаваны землераспарадачны пад'аддзел, на абавязках якога ляжыць распарадак зямлі. Гэта праца вельмі затрымліваецца з-за недастачы спэцыялістаў па зямельнай справе.

N-скі галоўны атрад згадзіўся зьверхчасова бяз усякай платы паправіць машыны й сельскагаспадарчыя прылады сялянам. Чакаюць новых машын.

Рыхтуюцца да адраджэньня зруйнованай сельскай гаспадаркі. Сяляне ахвотна ўзяліся за гуртаваньне камітэтаў па паляпшэньню сельскай гаспадаркі.

У горадзе запісана 355 чал., якія маюць 500 дзесяцін. Акром гэтага ёсьць зямля вольная, кінутая грамадзянамі, выбыўшымі ў Расею й Польшчу. Гарадзкой зямлі ёсьць 548 дзес. Між іх — 233 дзес. ворнай.

Утвораны 29 калякты ваў з рабочых і служачых лікам 3745 чалавек і дзьве арцелі. Суполкам выдана 81 дзесяціна зямлі, арцелям 16 дзесяньцін. Акром гэтага выданы вайсковым установам 12 дзесяцінаў зямлі й турмовай установе 3 дзесяціны. Усяго выданы з вольных земляў годных дзеля засеву 112 дзесяцін. Работа затрымліваецца за недахватам каморнікаў.

Зямельным аддзелам утвараецца пракатны пункт. Зроблены крокі да выдачы каляктывам засеўнага матар'ялу й усялякай дапамогі. У горадзе падлічана й агледжана 346 садоў.

У гарадзкой сельска-гаспадарчай майстэрні з 1 лютага па 25 сакавіка прагатавана 303 тысячы розных рэчаў сялянскай гаспадаркі. Папраўляліся сячкарні, млыны, прыгатоўваліся сашнікі дзеля плугоў, складаліся архі й шмат інш. Цяпер робяць новыя бароны й плугі. Думаюць пусьціць майстэрню дзеля адліўкі часьцей сельскагаспадарчых машын і прыладаў.

Зямельным аддзелам купляюцца коні дзеля нардных маёнткаў і гаспадарак.

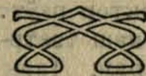
(Белроста).

Харчэвыя справы.

По загаду камісарыяту харчаваньня Беларусі цяпер ўсяму сялянству дадаткова выдаецца па ½ фунта солі на душу. Што тычыцца газы (35.000 пудоў) і мануфактуры (500,000 арш.), то ўсё гэта забранявана дзеля абмену з сялянствам на хлеб. Рэшта мануфактуры (150,000 арш.), будзе раздадзена толькі жыхарам гарадоў Беларусі.

Камісія дзеля абмену.

Заложана спэцыяльная тавараабменная камісія пры Камісарыяце харчаваньня Беларусі, якая павінна тэрміново апрацаваць плян тавара-абмену з сялянствам.

Думкі аб беларускім тэатры.

Добры знак, што прэса зацікавілася беларускім тэатрам у Вільні. Сьведчыць гэта, што справа нашага тэатру ўжо настолькі насьпела, што нельга міма яе праходзіць моўчкі, або здаволівацца 3—4 радковай заметкай у хроніцы. Апошні няўдачны спэктакль драматычнага гуртка выклікаў у «Нашай Думцы» ажно трохшпальтную рэцэнзыю, а навет расейскае „Виленское Слово" памясьціла абшырную стацьцю, якой аўтор (п. А. Мстиславскій), зрабіўшы кароткі агляд датыхчасовай тэатральнай работы ў Вільні, падрабязна разглядае спэктакль з 29 траўня.

Згаджаюся з абодвымі п.п. рэцэнзэнтамі, што з мастацкага боку спэктакль быў вельмі няўдачны, гэтулькі няўдачны, што навет шкада было ўдзяляць яму так многа ўвагі і месца ў абодвых паважаных часопісях. Я думаю, што рукой шаноўных рэцэнзэнтаў кіравала хаценьне дапамагчы беларускай справе; жаданьне разьвіцьця гэтай важнай культурнай установы, якой зьяўляецца беларускі тэатр. Кіруючыся гэтым самым жаданьнем, пазволю сабе тут кінуць пару слоў, якія могуць прычыніцца да ўсестароннага асьвятленьня справы і гэткім чынам дапамогуць скрануць яе з таго мёртвага пункту, на якім яна стаіць дагэтуль.

На віленскім грунце — аднэй з важных балючак беларускай сцэны ёсьць недахват акторскага пэрсонэлю. Праўда, ахвочых служыць беларускай Мэльпомэне ёсьць шмат, але — адны з іх гэта людзі, якія ня ўмеюць беларускай мовы, другія — гэта яшчэ сыры матарыял, над якім трэба многа папрацаваць, каб зрабіць яго прыдатным для сцэны.

Гэтакім чынам перад рэжысэрам апрача яго спэцыяльных заданьняў адкрываецца шырокая работа пэдагогічная па вышкаленьню маладых артыстаў і па беларусазнаўству для старэйшых, якія яшчэ „не пасьпелі" навучыцца беларускай мовы. Ці ў гэтакіх варунках магчыма нормальная праца з рэзультатам вышэйшым з мастацкага боку за слабенькія аматорскія пастаноўкі? Не.—Але ўсё-ж такі навет і ў гэтакіх варунках можна наладзіць солідную работу. Патрэбна студыя. Палючае школьнае пытаньне выклікала да жыцьця „кароткасрочныя настаўніцыя курсы". Гэтак сама і палючае тэатральнае пытаньне патрабуе „кароткасрочных драматычных курсаў", дзе, прафільтраваўшы ўсіх паступа-

ючых на ўступным экзамэне трэ' будзе галоўны націск палажыць на чыстату беларускай мовы, а затым на прафэсыянальнае вышкаленьне. Тут роўна, систэматычна маладыя артысты будуць падгатаўляцца да спэктаклёў, разучываючы ролі і сцэны спакойна, не насьпех. Важней ня колькасьць спэктакляў, а *якасьць*, — і ў гэтакіх вось толькі варунках можна будзе даць нашай публіцы спэктакль, які можа стацца свайго роду мастацкім сьвятам.

Трэба ўзяць пад увагу яшчэ адну рэч: убогасьць нашага рэпэртуару. *Наша* віленская публіка складаецца галоўным чынам з беларускай інтэлігэнцыі. Ей абрыдлі ўжо соткі разоў бачаныя „Міхалкі" ды „Паўлінкі" яна хоча прэмьеры. А прэмьеры—як кажуць — з рукава ня вытрасеш. Прэмьеру не дасі кожны тыдзень. Вось курсанты-студысты маглі-б час-ад-часу выяжджаць у бліжэйшыя мястэчкі, каб там паставіць згуляную ўжо ў Вільні пьесу і тым часам падгатаўляцца да віленскай прэмьеры. Гэткая праграма працы дала-б патройную карысьць: прычынілася-б да нацыянальнага ўсьведамленьня правінцыі, дала-б артыстам магчымасьць практыкавацца, выкарыстоўваючы затрачаную энэргію дзеля разучэньня пьесы некалькімі спэктаклямі і—як мне здаецца—аплачвалася-б з матарыяльнага боку, даючы магчымасьць справіць патрэбныя касьцюмы, купіць грымі равальныя прылады і г. д.

Вяртаючыся да мастацкага боку справы, хачу кінуць адзін кліч, які мо' нападохае гультаёў і тых, якія непаважна адносяцца да сцэнічнай працы, але павінен спаткацца з сымпатычным одгукам тых, каму дарага развіцьцё роднага тэатру:—далоў суфлёрскую будку! Яна дэморалізуе старых рутынованых актораў, а бязумоўна вельмі шкодна для тых, хто пачаў рабіць першыя крокі па дошках сцэны. Ім здаецца, што суфлёр сідзіць у будзе толькі дзеля таго, каб чытаць пьесу ад пачатку да канца і каб актор паўтараў за ім слова за словам. Хай наш тэатр будзе ўзапраўды *новым* тэатрам. Тады, калі мы і не задзівім нікога сваімі талентамі, дык задзівім сваей працай. А праца—гэта вялікае слова. Калі ў каго ў грудзёх зіхаціць хоць малая іскарка таленту, дык раздзьмухаць яе ў вялікае полымя мы можам,—як справядліва ад значыў паважаны рэцэнзэнт «Нашай Думкі»,—толькі вытрывалай працай.

Ф. Аляхновіч.

P. S. Паважаны рэцэнзэнта «Віленскага Слов'а ў сваёй строгай, але справядлівай рэцэнзіі ўсю адказнасьць за апошні спэктакль на Біскупяй вул. № 12 узваліве на мяне. Мушу тут ад'значыць, што п. Мсціслаўскій быўня добра пай фармаваны і дзеля таго зрабіў мне мімавольную крыўду: я пьесы *не* рэжысэраваў, а толькі граў у ей сваю старую ролю, зьяўляючыся на рэпэтыцыях толькі на тыя сцэны з 2-га акту, у якіх я выступаў; выбар пьесы быў зроблены артыстамі драматычнага гуртка, ня гледзячы на тое, што я вельмі сцэптычна выказваўся аб тым, каб удалося як сьлед падгатаваць пьесу з песьнямі і скокамі ў працягу кароткага часу.

Гэткім чынам я не пачуваюся адказным за спэктакль 29 траўня г.г.

У канцы ад'значаю, што тыя беларускія спэктаклі, ў якіх я прымаў учасьце пасьля свайго прыезду з Менску, я ня лічу сваей „театрально - организаторской деятельностью", як гэта называе паважаны рэцэнзэнт. Але, калі ўмовы жыцьця пазволяць, дык думаю гэту дзеяльнасьць пачаць у недалёкай будучыне.

Ф. А.

Папраўка.

У № 22 „Н. Д." ў артыкуле «Конституцыя» (2 страніца, 1 шпальт, 3 абзац вьнізу) зроблена прыкрая абмылка: замест «на Усебел. Конгрэсе ў 1919 годзе», трэба чытаць: „на Ўсеб. Кангр. ў 1917 г.".

Паштовая скрынка.

I. Зелянкевічу. Газэта высылаецца Вам увесь час. Пасылаем яшчэ раз усе нумары з першага красавіка. Творы Гаруна яшчэ не надрукаваны. Граматыку Тарашкевіча можна выпісаць з Беларуск. Кнігарні у Вільні, Завальная, 7; цана 22 м

К. Камінскаму. Пасылаем Вам 5 пробных нумараў газеты. Прысылайце падпісныя грошы, бо дарма газэта далей пасылацца ня будзе.

К. Шашко. Ад гэтага часу Вам будзе пасылацца пяць нумараў газэты. Пашырайце падпіску, зьбірайце ахвяры.

Б. Худзіку. Па прысланых Вамі адрэсох газэта паслана, спаганяйце падпісныя грошы.

П. Мышцы. Пробны нумар газэты Вам пасылаецца. Калі жадаеце атрымліваць газэту і далей то прысылайце падпісныя грошы.

I. Канавалаву. Вучыцялём паказаных Вамі весак пасланы пробныя нумары паведамце ці адтрымалі.

М. Сауцы. Падпісныя грошы і 100 мар. ахвяры адтрымалі. Вельмі дзякуем.

Костусю Маеўскаму. Ліст і грошы адтрымалі. Перадайце С. Шчуцкаму падзяку за ахвяру 100 мар

Костусю. На паданыя вамі адрасы высылаем толькі пробныя нумары „Н. Д." Прышлеце падпісныя грошы

Заграпічным беларускім прэс-бюро. Інформацыі прысылайце пабеларуску, а не пазаграпічнаму

К. М-цы, Глыбокае. Пасланых вам праз вучыцельку Проньку грошай не адтрымалі.

М. Вяршыніну. Высланыя Вамі „Псоглаўцы" Spaceka адрасатам, урэшце, адтрыманы.

Віленская біржа (гельда).

8 чэрвеня (іюня) 1921 г.

Царскія 500 р.	1250	мар.
„ 100 „	400	„
„ дробныя	110—230	„
Думскія 1000 р.	650	„
„ 250 „	400	„
Кярэнкі	160	
Доляры	1125	„
Фунты	4300	„
Франкі	92	„
Нямецкія маркі	1885	„
Осты	1850	„
10 руб. золатам	5105	„
1 „ серабр.	220	„
„ „ дробнымі	75	„

Інформацыйны аддзел.

Беларускі Нацыянальны Камітэт, Вільня, Вострабрамская 9, пакой 5. Старшыня Фабіян Яроміч. Сэкрэтар Каханович. Камітэт адчынены штодня, апроч сьвят, ад 11 да 2 гадзіны. Паседжаньні пленуму у панядзелкі ад 6 гадзіны.

Юрыдычны Адзел Б. Н. К. адчынены ад 11 да 2 гадзіны ў дзень. Прыймаецца складаньне просьбаў і заяў у беларускай і польскай мове і кіраваньне розными юрыдычнымі справамі. Бедным рада дарма. Дзеля працы ў аддзеле запрошаны спрактыкаваныя юрысты.

Інструктарскі Аддзел Б. Н. К. пасылаець інструктароў на правінцыю, памагае арганізацыям радай, коштамі, літэратураю. Загадчык А. Карабач.

Беларуская Школьная Рада, Вільня Вострабрамская, 9. Старшыня М. Кахановіч, сэкрэтар А. Луцкевіч. Клапоціцца аб беларускіх школах і наагул аб справах беларускае асьветы. Памагае радай, коштамі і кнігамі.

Беларускае Выдавецкае Т-ва выдае ўсялякія кніжкі ў беларускай мове. Сябраў прыймае Урад Т-ва. Уступная плата—50 м., сяброўская гадавая складка—100 м. Адрэс Т-ва Вільня, Віленская вул. № 33, кв. 1 (адчынена ад 4 да 5 гадз. у дзень). Старшыня А. Луцкевіч, сэкрэтар С. Рак-Міхайлоўскі.

Беларуская Кнігарня Беларускага Выдавецкага Таварыства, Вільня, Завальная, 7. Прадаюцца усялякія кнігі, падручнікі для пачатковых школ і гімназій, поўныя зборы твораў беларускіх клясыкаў, сцэнічныя творы, песьні з нотамі, газэты і розныя пісьменныя матар'ялы (сшыткі, алоўкі, пёры і шмат інш.). Прыймаюцца заказы ад школ і культурна-асьветных арганізацый па самай сходнай цане. Каталёгі высылаюцца дарма.

Коопэратыўная Друкарня „Друк", Вільня, Субоч, 1, выдае усялякія беларускія і іншыя заказы.

Беларускі Школьны Аддзел пры дэпартамэнту асьветы. Вільня, Каўкаская вуліца (рог Вялікай Пагулянкі), 2, трэйці паверх, налева, Рэферэнт Б. Тарашкевіч.

Першая Віленская Беларуская Гімназія (для хлопцаў і дзяўчат), Вільня, Вострабрамская, 9. Дырэктар М. Кахановіч, інспэктар А. Дмахоўскі. Гімназія ў складзе 8 аснаўных (ёсьць паралельныя) і 2 прыгатавальных клясаў, з інтэрнатам пры ёй. Навука ў гімназіі даступна для самых незаможных дзяцей. Лепшыя вучні з пачатковых беларускіх школ маюць магчымасьць паступіць у гімназію і вучыцца ў ёй зусім дарма. Скончыўшыя гімназію ў 1920 г. вучацца цяпер ў Віленскім унівэрсітэтце і ў вышэйшых школах заграніцай.

Беларускія пачатковыя школы ў Вільні. 1) Кальварыйская, 73. 2) Лідзкі тракт, могільнік. 3) Радунская 27-а. 4) Зарэчча, Панамарская, 12. 5) Арабурская вуліца. 6) Антокаль. 7) Пры Беларускай гімназіі. Навука бясплатная. У кожнай школе даецца дзяцём сьнеданьне, а бяднейшым—вопратка.

Цэнтральная Рада Беларускага Вучыцельскага Саюзу. Канц. 1-ай Віленск. Бел. Гімн., Вільня, Вострабрамская, 9.

Першая Гарадзенская Беларуская Гімназія (для хлопцаў і дзяўчат). Есьць вакансіі ўва ўсіх клясах. Горадня, вул. Ожэшковай, № 28.

Беларуская гімназія ў Гарадку Вялейскага павета, Віленскае губэрні. Дырэктар Тышкевіч.

Алёна Сакалова—беларуская прадстаўніца у Амэрыканскім Камітэце Помачы дзяцём, Вільня, Вострабрамская, 9 пакой № 16, прымае ад 3 да 4 гадзіны.

Прытулак Камітэта помачы, Вільня, Вострабрамская, 9, (будынак гімназіі), Загадчыца Л. Васілевіч.

Беларускі коопэратыў „Райніца" Вільня, Вялікая Пагулянка, 17.

Віленскі Саюз Коопэратываў, Малая Пагулянка, д. № 12.

Грамадз. Сабраньне Белар. Музыкальна-Драматычн. Гуртка, Біскупская 12.

Новаадчыненая спецыяльная Поліклініка венэрычных хвароб: Людвісарская (Прэображэнская) № 14. Трыпер, сыфіліс (606—914), мочэпадевыя, скурныя, бязсільле плоці, белі і інш. Прыймовыя гадзіны: для мужчын- $8\frac{1}{2}$—$10\frac{1}{2}$ мньн. і 4 — 7 гадз. ўвеч. для кабет — ра—1 г. дн., што дня.

Доктар А. В. Краскоўскі (агульная медыцына). Прыймовыя гадзіны: ад $8\frac{1}{2}$ да 10, 2—3, 6—$7\frac{1}{2}$. Вільня, Вострабрамская, 20, кв. 6.

«Krynica» biełaruskaja tydniowaja hazeta. Redakc. i administracyja: Zawalnaja wul 7; ad 9—6. „KRYNICA" kaštuje: na hod. 300 mk., na paŭhoda 150 mk., na 3 miesiacy 75 mk., asobny numar 5 mk.

„Маладое жыцьце" — часопісь беларускай вучнёўскай моладзі — Вільня Вострабамская, 9.

„Iednaść"—беларуская газэта.

Шляхі да „Нашай Думкі": **Рыга**-Nikolaistr. 20. — **Копэнгага B**, Dannebrogsgade 39 A. — **Прага**, Wenzigowa 4. — **Бэрлін**, **W. 30**, Motzstr. 21. — **Чыкаго**, 1252 So Union ave, U. 5. 17. —**Нью-Іорк.** 728 Stanway ave Long Jsland City — **Канстантынопаль**, Брусса, № 27.—**Рэваль.** Post kast 153 — **Парыж.** 25 Avenue Viktor Emmanuel III. — **Горадня**, вул. Ожэшковай 28. — **Варшава**, Шпітальная 12, кв. 29, Беларускі Нацыянальны Камітэт.— **Ліда**, Вісмонты, 48. — **Саколка**, Беластоцкая вул., п. Індурскі, р. Парук. — **Люцын**, Рэжыцкая вул., 38. — **Дзьвінск**, Варшаўская, 56 — **Баранавічы**, Шашова 112. — **Несьвіж**, Гарадзейская, 96.

Запісь ў Інформацыйны Аддзел „Нашае Думкі" прыймаецца на 3 месяцы па асобнай згодзе.

Новыя кнігі.

М. Гарэцкі. — **„Гісторыя беларускае літэратуры"** (старадаўнае, новае і сучаснае). 208 стр., 33 рысункі, альбомная папера, цьвёрдая акладка. Цана 125 польскіх мар.

Браты М. і Г. Гарэцкія — **„Маскоўска-беларускі слоўнік"**, выданьне II, з папраўкамі і вялікімі дадаткамі, 144 стр., цана 75 польскіх марак.

Антон Навіна—**„Пуцяводныя ідэі беларускае літэратуры**, адбітка з „Нашае Думкі", цана 20 польскіх марак.

А. Канчар — **«Клясавае, нацыянальнае і рэлігійнае змаганьне на Беларусі»**, адбітка з «Нашае Думкі», цана 20 польскіх марак.

Я. Лёсік—**„Нашая крыніца"**, трэцяе чытаньне для беларускіх пачатковых школ. 107 стр., цана 50 польскіх марак.

Тэрміналёгія арытмэтыкі, укладзеная Камісіяй Менскага Беларускага Пэдагогічнага Інстытуту. Цана 10 польскіх марак.

Апрача таго, перадрукаваны:

1. **Лемантар „Зорка"** ч. 1 А. Смоліч, цана 20 м.

2. **Беларуская Граматыка** Тарашкевіча, цана 22 м.

3. **Задачнік Юрэвіча год I.**

Прадаюцца ў «Беларускай Кнігарні» Вільня, Завальная 7.

Францішк Аляхновіч.—**Заручыны Паўлінкі** пьеса ў 1 акце з песьнямі і скокамі. Цана 50 мар. п.

Пачатковыя школы, бібліатэкі, чытальні, могуць палучаць „Нашу Думку" **ДАРМА**, выслаўшы толькі грошы на перасылку газэты, (24 маркі ў 3 месяцы).

Усіх паважаных грамадзян войтаў і солтысаў, якім пасылаецца „Наша Думка", просім прысылаць нам адрасы сялян, якія таксама хочуць палучаць газэту.

Усіх паважаных грамадзян падпісчыкаў, якія неакуратна дастаюць **„НАШУЮ ДУМКУ"**, надта просім паведаміць нас аб гэтым.

Рэдактар і выдавец А. Кабычкін.

Друкарня Віленскага Выдавецтва Б. А. Клецкіна.